



Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XV. Odia restringi, favores convenit ampliari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

hæredes iustam ignorantiam possunt allegare. Vnde liquidò apparet, sermone esse de ignorantia facti, quæ probabilis, & iusta reputatur, ut in superiori Reg. diximus. Sed annotandum, quòd duplex successio est aliarum personarum, alia rerum. Personarum est, cum priore gradu vacuo, is qui inferiorem tenebat, ejus in locum ascendit. Successio rerum, cum non persona personæ, sed rebus succedit; eaque duplex. Vel enim in jus universum succeditur, ut hæredes faciunt, vel in res singulares, ut legatarii. *l. 1. tit. quor. legat. §. illud teneandum. l. 7. & 8. tit. de iureiur. l. ult. tit. de exceptione rei vendita.* Successoris hoc loco nomen latissimè accipiendum est, cum nihil obstat.

II. Verba illa *conferetur habere* indicant præsumptionem, quæ pro veritate, cum aliud non suppetit, utimur, & plurimum prodest hæredi, & successori, quia non tenetur probare quicquam habens pro se juris præsumptionem. Præterea ignorare creditur non solum ea, quæ defunctus egit, sed in dubio illa etiam, quæ in ipsius instrumento continentur. *l. non est. tit. de transactionib. l. Verius. tit. de probat.* Sic Regula 1. ampliatur. 2. præsumitur etiam

ignorare tam ea, quæ nocent, quàm quæ profunt: ob eamque rem à Iudice non defertur juramentum hæredi in supplementum probationis, ne videatur compelli ad ea, quæ ignorat. *Bald. in l. Bonæ fidei. col. ult. c. de iureiur.* Imò regulare est, quòd de alieno facto nec hæres, nec alius quisquam jurare cogitur. *l. Fi leamus. tit. de in litem iurando.*

III. Obj. 1. quod *Iustinianus Imp. l. ult. c. de præscript. longi temporis* nullam scientiæ, & ignorantia rationem vult haberi, ne inextricabilis oriatur occasio novæ dubitationis.

R. Post completam longi temporis præscriptionem non admittitur ulla oppositio propter causam insinuatam, ne litem lis pariat, & nunquam fit finis dubitandi. Successor itaq; ab ignorantia suâ nihil subsidii habet in tali evêtu,

Obj. 2. Successor in culpâ est, si ignorat statum defuncti: cum inquirere possit. Ex eâ culpâ non debet lucrum capere. R. aliqui putant ignorantiam prodesse illi solum, cum in iudicio convenitur, non autem, cum actoris vices gerit: alii, non profuturam ignorantia, si ipsius negligentia manifesta sit: communiter autem præsumi contrarium. *V. Card. Tusc. lit. 1. concl. 22. Barb. in axiom. 113*

REGVLA XV.

Odia restringi, favores convenit ampliari.

I. Hæc Regula omnium gratissima sumitur ex *l. Cum quidam. tit. de liberis & posth. c. Renovantes dist. 22.*

Exemplo apud *Glossam* multa inveniuntur, de quibus infra. Nunc animadvertendum in primis est, quid *Odia*, quid *favores*

I 2

favores appellemus. Pro rebus ipsis seu objecto potius, quam animi affectu sumi, monet *Barbosa*, ita, ut odium dicatur, quicquid pœnam, damnum, vel aliam molestiam adfert: favor è contrario: quod utile, commodum, aut jucundum. Favor exem. gr. est privilegium, & beneficium à Principe concessum: odium sententia proscriptio- nis, amissionis honorum, prohibitio vel restrictio. In his restrictio- nem, in illis ampliacionem præscribit Regula, intellige, quando non liquet, sed dubium est. *Rationem* dant, quia ad liberationem, quam condemnatio- nem proniores esse expedit. *l. Arrianus. tit. de oblig. & act. & præstat* cum restrictio- ne odiosæ constitutionis no- centem dimittere, quam cum ampliacione ejusdem innocenter damnare. *l. absentem. tit. de pœnis.* Magna utique cautione opus est, ubi de capite, & bonis civium agitur, cum hæc semel amissa recuperari non possint.

II. Ad dignoscendum, quænam odiosa sint, & quæ favorabilia non sufficit in rescripto, vel Constitutione contineri aliquid minus, vel magis gratum, cum nihil omnibus æquè conveniat, & quod uni bonum, alteri malum sit, sed ad principalem scopum, ac finem auctoris respiciendum est. Clerici exem. gr. liberi sunt ab oneribus civilibus, ipsis beneficium & favor est, civibus verò odiosum, non ob id tamen odium, sed favor censetur, quia concedentis intentio principalis fuit clericos honorare, & anteferre laicis. *V. Sanch. l. 1. de sponsal. d. 1. n. 4.* Ad particularia veniendo restringenda sunt r.

quæ æquitati, bonis moribus, legibus, & honestati videntur contraria. *Anchor. Confil. 356. Suar. de leg. l. 8. c. 27. num. 5. 2. dispensationis.* Exemplum *Glesse* suggerit. Anglis ad fidem recens conversis indultum est, ut possent contrahere matrimonium cum suis affinibus, & consanguineis, c. *quadam lex. §. quod scripsi. 35. q. 3.* quidam alius populus etiam conversus est, idem privilegium non convenit illi. Similiter Anglis in fide confirmatis non licuit amplius uti, quia causa, propter quam, desit. Aliud exemplum est de decimis ante Concil. Lateran. concessis laico, quod ad novæ sita non debet extendi, 3. restringenda sunt decreta pœnalia. Exempla sunt passim obvia. Clericorum pœnæ non concernunt Episcopos; contrahentium malè matrimonia non extenduntur ad sponsalia. Regulam generalem *Silv. insinuat V. Pœna n. 4.* Quando duo in jure omnino paria sunt, & est eadè ratio expressa, vel indubitata præsumpta; tunc statutu in uno extenditur ad aliud. Similiter licet ratio sit eadem, tamen non extenditur pœna, sed sola prohibitio. *V. Suar. de leg. l. 5. c. 2. & l. 6. c. 2. 3. & 4. Salsas eod. tr. 1. §. sect. 2. Diana Part. 2. tr. 17. Resol. 66. Less. l. 4. c. 5. n. 35.* ubi notatu dignam sententiam profert. Cum pœna sit malum, & præter Dei intentionem, decet eam minui, quantum ratio boni permittit, 4. restringenda sunt privilegia, quæ præjudicium tertio adferunt. *Hippol. singul. 453.* Nunquam enim eo sine conceduntur, ut noceant aliis. Vnde *Gail. l. 1. obs. 33. n. 6.* Æquitati conformanda sunt rescripta, & reducenda ad jus commune, etiam si natura

tura verborum resistere videatur. *c. Causam qua de reser. Gloss. in c. paratus 13. q. 1. Quamvis. tit. de in ius votando. v. qua diximus supra ad Reg. 7.*

II. Adversum hæc *Everardus* in loco de ratione legis largâ, quatuordecim limitationes, *Francus* verò in *c. 1. de temp. ordin. l. 6.* uti *Peckius* allegat viginti & unam limitationes numerat, quarum potissimas dabo. Prima est, si non factâ extensione odiosæ legis, aut statuti, tota ipsius vis impediretur, & nullum effectum haberet. *c. quamquam. de usur. in 6.* Nam si testamenti prohibitio ibi facta non extendatur ad codicillos, nihil egisse legislator videbitur, idem per codicillum disponente usurario, quod faceret testamento. Secunda, quando lex odiosa favore Ecclesiæ, resp. vel animæ principaliter sancita est. *Gloss. in c. Sciant cuncti. de elect. in 6. ad 1. alios.* ubi excommunicatio in persecutores locorum, & personarum sacrarum lata eos quoque, qui non nominantur, concernit, puta Ecclesiarum patronos, qui Ecclesiastici sunt. Nisi malis dicere, idè extendi, quia Ecclesiarum, & clericorum immunitati fieret. Tertia, quando apposita est clausula, à similibus ad similia progressum licere. Tunc enim rationis identitas locum habet, & derogatur Regulæ, quàm modò versamus. Quarta. Idem & multò magis dicendum, si quæ constitutio expressè declaret contrarium: vel annexa, & connexa ita se habeant, ut absque incommodo extensionem admittant. Denique intentio legislatoris, causæ, & circumstantiæ benè ponderatæ docebunt, ubi & quando

non restringenda, sed laxanda sint, quæ odiosa videntur. *Barbos. in Comm. & axiom. 166. Farinac. in Part. 7. lit. E. n. 100. & seqq.*

IV. Quod favores attinet, suppositis, quæ *Part. 1. Suam. tit. 15. §. 13. de privil. diximus*, ampliare convenit, 1. quando forma concessionis, attendendo verba, & mentem concedentis, id exigere videtur. *Suar. de leg. l. 8. c. 10. n. 5.* 2. Quando materia pia est, puta, Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & similes. *Everhardus in loco à Minoribus ad Ecclesiam.* 3. quando tangunt jura eorum, qui concesserunt. *Barb. in c. extuarum. de auct. & usu pallii.* Nam qui sic liberalis est, juri suo facile cessurus videtur. 4. quando agitur de redeundo ad jus commune. *Barb. in c. Statutum. de praben. in 6. cum aliis. à se citatis. Sylv. V. Privilegium n. 3.* 5. quando datur intuitu annatæ dignitatis personæ. Nam viri nobilis, aut illustris favor ad filios quoque pertinet. *Sylv. V. Privilegium. num. 5.* 6. quando causa concedendi in aliis reperitur æquè, vel etiam potiore modo. Hinc militum sæcularium privilegiis fruuntur clerici, & regulares. *Everb. in loco à milite armato. n. 17.* 7. quando non facta extensione, privilegium seu gratia effectû careret. *Abb. in c. quàm sit de Iudeis.* Ad quid enim patrifam. indulgetur securitas, si familia excluditur? *Mench. de arbitr. l. 2. casu 336.* Denique absolute, & motu proprio concessa decet amplissimè explicare, & extendere quia maximæ dignitati, qualis in Pontifice & Imperatore est, convenit amplissima munera esse: nec freno coar-

ceri liberalitas Principis ullo modo debet. *l. pœn. c. de donat. inter vir. & mul. c. si motu proprio. de praben. in 6. Suarez de leg. l. 8. c. 10. 11 & 27. Salas eod. disp. 17. sect. 7. Roder. tom. 1. q. 11. art. 6. Laym. l. 1. tit. 4. c. 23. & l. 6. c. 10. Barbosa in l. 3. decretal. tit. 33. Vivianus & alii ibid.*

Obj. 1. Ignominia est pœna militum, qui exauctorantur, ac consequenter odiosum quid: eosdem simul infames reddi, quibus non addat prætor ignominia causâ se exauctorasse, dicitur in *l. 2. tit. de his qui notantur infamia*. Vnde liquet, non semper restringi odia, sed aliquando ampliari. R. Aut ex utraque parte favoris nimirum, & odii attenditur jus privatum, aut ex utraque parte jus publicum, aut ex unâ parte privatum, ex alterâ publicum. In primo, & secundo casu ampliatur favor, odio verò restringitur: cum enim hinc inde paria sint, in re dubiâ convenit extendere favorem, at in tertio casu jus publicum præfertur, ut in leg. citatâ de ignominia militum. Interest enim plurimum reip. & boni publici, milites in officio persistere: quod si non faciant acerbis suppliciis coercendi sunt, ne in alios concepta malitia transeat.

Contra, *inquis*. Non minus reip. interest maleficia puniri, cum his enim ne quidem securè vivitur, nihilominus interpretatione legum pœnæ delictorum non exasperantur, sed molliuntur *l. si præses. tit. de pœn. c. pœna 18. dist. 1. de pœnitentia*. R. hinc manifestè sequitur, odia restringi, quemadmodum Regula nostra desiderat. Neque ideo bono publico favor deest: quandoquidem auctores suos pœna manet.

Volunt tamen leges mitigari potius, quàm exasperari, quia minus periculi est, in admixtione clementiæ, quàm accessu savitiæ. Vnde iudicibus etiã permissum est, ob charitatem, vel amicitiam pœnam minuere. *Tiraquell. de pœnis tempor. causa 16. Barb. in c. Ex speciali. de hæreticis*.

Obj. 2. Fisci causa maximè favorabilis est, quod ex tam multis privilegiis in jure concessis intelligimus; atamen, qui in dubiis quæstionibus contra fiscum loquitur, non delinquit, teste *Modestino. l. Non puto. tit. de iure fisci*.

R. Cum de lucro fisci quæstio tractatur, non censetur causa fisci potius favorabilis, quam aliorum: adeoque non interest, pro illius questu, vel contra illum loqui. Imò ejus habenda cum primis ratio, qui à fisco impugnetur, quæ de ipsius damno agitur, & odiosa privatis omnibus fisci aviditas, & capacitas est: quam ob rem juxta regulæ tenorem restrictionem magis, quàm favorem meretur. *Gaill. l. 1. obs. 90. & l. 2. obs. 86.*

Obj. 3. Quod in *c. Quamquam. de usuris in 6.* dicitur, Usurario, qui non cavet de restituendo, testamenti confessionem negari, odiosum est, non restringitur tamen, sed extenditur ad codicillos, & donationes causa mortis. *silv. V. Usura. § 9. n. 6. & 7.*

R. In quibus ipsa juris dispositio resistit restrictioni, regulæ hujus nullus locus est, quemadmodum in citato cap. & aliis pluribus. Et usuræ pravitas apud omnes bonos detestabilis admodum est, ut nulla illi concedi remissio queat.

RE-